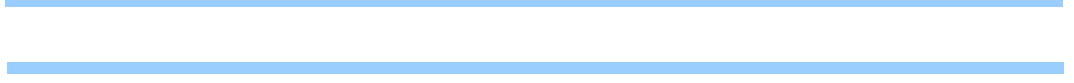

PAZAR ANALİZİ ÇALIŞMALARI

SABİT ŞEBEKEDEN ÇAĞRI BAŞLATMA PAZARI **Fiyat Sıkıştırması Yükümlülüğü**

Nihai Doküman

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU

MART 2014

ANKARA

Fiyat Sıkıştırması Yükümlülüğü

Fiyat (marj) sıkıştırması, üst (*upstream*) pazarda etkin piyasa gücüne (EPG’ye) sahip olan ve rakiplerine toptan seviyede ürün sağlayan dikey bütünleşik bir işletmecinin söz konusu toptan ürünlerin veya perakende pazarda sunduğu ilgili ürünlerin fiyatlarını rakiplerinin kâr edemeyeceği şekilde ayarlaması durumu olarak tanımlanabilir. Daha basit bir ifadeyle fiyat sıkıştırması, toptan ve perakende fiyatlar arasındaki farkın alt (*downstream*) pazarda faaliyet yürüten etkin bir işletmeciye pozitif kâr marjı bırakmamasıdır. Fiyat sıkıştırmasına yol açmayacak şekilde söz konusu tarifelerin belirlenmesi, düzenleme konusu pazarlarda EPG’ye sahip işletmeciye yönelik ‘tarife kontrolüne tabi olma’ yükümlülüklerinin konusunu teşkil edebilmektedir. Bir başka ifadeyle, tarife kontrolüne tabi olan EPG’ye sahip işletmecinin ilgili (toptan) tarifelerinin belirli yol ve yöntemlerle hesaplanması, uygulanması ve izlenmesi sürecinde fiyat sıkıştırma yükümlülüğü tamamlayıcı bir rol üstlenmektedir. Nitekim, bu hususta ayrı ve detayları belirli bir düzenlemenin yokluğu, ‘tarife kontrolüne tabi olma’ yükümlülüklerinin amacına ulaşmasını ve etkin rekabeti tesis etmeye dönük beklenen sonuçlarını sağlamasını güçleştirebilecektir. Bu itibarla aşağıda amaç ve kapsamı açıklanan fiyat sıkıştırması yükümlülüğünün, Pazar Analizi Yönetmeliği’nin ‘Yükümlülüklerin getirilmesi’ başlıklı 10’uncu maddesinin 3’üncü ve 5’inci fıkraları¹ gereğince Sabit Şebekede Çağrı Başlatma Pazarında EPG’ye sahip işletmeci olarak belirlenen Türk Telekom’a getirilmesi gerekmektedir.

Nitekim, 5809 sayılı Kanununun 13’üncü maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendinde “*İşletmecinin ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip olduğunun belirlenmesi halinde; Kurum, fiyat sıkıştırması, yıkıcı fiyatlandırma gibi rekabeti engelleyici tarifelerin önlenmesi için gerekli düzenlemeleri yapar ve uygulamaları denetler*” hükmüne yer verilerek bu konuda Kurumumuza bir sorumluluk tevdi edilmiş olup, aynı maddenin üçüncü fıkrasında ise “*Bu maddenin uygulanması ile tarifelerin Kuruma sunulması, kamuoyuna duyurulması ve yayımlanması hususlarına ilişkin usul ve esaslar Kurum tarafından belirlenir*” ifadesi yer almaktadır. Aynı Kanununun ‘Tarifelerin düzenlenmesine ilişkin ilkeler’ başlıklı 14’üncü maddesinde Kurumun tarifelere ilişkin düzenlemeleri yaparken göz önünde bulunduracağı

¹ Söz konusu Yönetmelik hükümleri sırasıyla “*Bu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen yükümlülükler etkin piyasa gücüne sahip işletmecilere getirilirken ilgili diğer mevzuat hükümlerinde yer verilen yöntemler esas alınabileceği gibi bu maddenin birinci fıkrası dikkate alınarak başka yöntemler de belirlenebilir*” ve “*Kurum, mevcut ya da muhtemel bir rekabet sorununun çözümüne yönelik olarak ilgili pazar analizini yenilemeksizin; konuya ilişkin objektif nedenlere dayalı gerekçelerini belirtmek suretiyle ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip olan işletmeciye ilave yükümlülük veya yükümlülükler getirebilir.*” şeklinde düzenlenmiştir.

ilkeler arasında “(h) Rakip işletmecilerin kendi kullanıcılarına sunacağı elektronik haberleşme hizmetleri için etkin piyasa gücüne sahip işletmeciden talep edeceği temel girdi niteliğinde olan elektronik haberleşme hizmetlerinde oluşan fiyatları da dikkate alması” hususu zikredilerek açık bir biçimde perakende fiyatların belirlenmesinde ilgili tüm toptan girdilerin dikkate alınma zorunluluğundan hareketle Kurumun gerekli düzenlemeleri yapması öngörülmektedir. Bu hususu teyit edecek şekilde, 08.09.2009 tarihli ve 27343 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Erişim ve Arabağlantı Yönetmeliği’nin 5’inci maddesinin (h) bendinde “Ücretlerin; rekabetin engellenmesine, bozulmasına veya kısıtlanmasına neden olacak şekilde belirlenmemesi” ilkesine yer verilmiştir.

Pazar Analizi Yönetmeliği’nin “Yükümlülüklerin getirilmesi” başlıklı 10’uncu maddesinin 1’inci fıkrasında ise “İlgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecilere getirilecek yükümlülüklerin amaca uygun, orantılı ve sorunun kaynağına yönelik olması esastır.” hükmü ve 3’üncü fıkrasında “Bu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen yükümlülükler etkin piyasa gücüne sahip işletmecilere getirilirken ilgili diğer mevzuat hükümlerinde yer verilen yöntemler esas alınabileceği gibi bu maddenin birinci fıkrası dikkate alınarak başka yöntemler de belirlenebilir.” hükmü yer almaktadır. Bu husus, aynı Yönetmelik maddesinde zikredilen ‘tarife kontrolüne tabi olma’ yükümlülüğü kapsamında, ilgili mevzuatta (perakende tarifelere ilişkin) zikredilen maliyet esaslı onay, tavan fiyat belirleme, alt/üst sınır belirleme, bildirim gibi yöntemlerin yanı sıra başkaca yöntemlere de Kurum tarafından başvurulabileceğini göstermekte olup, ‘fiyat sıkıştırması’ bu kapsamda değerlendirilebilecektir. Bu durum, toptan tarifelerin onaylanmasında uygulanan Erişim ve Arabağlantı Yönetmeliği’nin ‘Erişim tarifelerinin kontrolü’ başlıklı 11’inci maddesi kapsamında onaylanan erişim tarifelerinin düzenlenmesi bakımından da geçerlidir. Bu çerçevede, Toptan Hat Kiralama (ve bu hizmetin ayrılmaz bir unsuru olan Taşıyıcı Ön Seçimi; kısaca THK ve TÖS) ile Taşıyıcı Seçimi (TS)² tarifelerinin, Kurumca getirilen ‘tarife kontrolüne tabi olma’ yükümlülüğü çerçevesinde Erişim ve Arabağlantı Yönetmeliği’nin 12’nci maddesi gereğince onaya tabi olması yanında olası rekabet aksaklıklarının önlenmesini teminen şartları Kurumca belirlenecek şekilde fiyat sıkıştırması yükümlülüğüne ve testine tabi tutulması gerekmektedir. Bu kapsamda Sabit Şebekede Çağrı Başlatma Pazarında EPG’ye sahip Türk Telekom’un, fiyat sıkıştırması yükümlülüğüne uygun olarak; uyguladığı toptan ve

² Taşıyıcı seçimi (TS), iki kademeli arama dâhil son kullanıcıların taşıyıcılarını (STH sunmakla yetkilendirilmiş işletmecileri) serbestçe seçebilmelerini sağlayan etkin piyasa gücüne sahip işletmeci şebekesinde yapılan düzenlemeleri (yönlendirme, vb.) kapsamaktadır.

perakende tarifeleri arasındaki fiyat (marj) düzeyini alternatif işletmecilerin söz konusu toptan tarifeler (THK ve TÖS ya da tek başına TS) üzerinden perakende hizmet sunmasına imkân verecek şekilde belirlemesi gerekmektedir.

Tarife kontrolüne tabi olma yükümlülüğünün özel bir türü olan fiyat sıkıştırması yükümlülüğü, EPG’ye sahip işletmecinin perakende ücretleri baz alınarak rakip işletmecilere yaşanılabilir (rekabet etmeye elverişli) bir alan kalmasını teminen toptan ve perakende ücretler arasında marj bırakılmasını ve alternatif tarifeler ortaya çıkmasını sağlamaya yönelik bir yükümlülüktür. Bu yükümlülüğü sağlamaya dönük getirilen fiyat sıkıştırması testi ise EPG’ye sahip işletmecinin sunduğu belirli bir perakende ürün ya da ürün gruplarının fiyatının o hizmetin (alternatif işletmecilerce kârlı bir biçimde) sunulması için gerekli olan bütün maliyetlerin toplamından büyük olduğunun belirlenmesi için yapılmaktadır.

Fiyat sıkıştırması testinin (analizinin) temel amaçları piyasadaki fiyatlara ve düzenlemelere ilişkin şeffaflığın artırılması ve işletmecilerin daha öngörülebilir ve rekabetçi bir ortamda faaliyet göstermesini sağlamak olarak zikredilebilir.

Fiyat sıkıştırması testi için kullanılan genel formüllerden biri aşağıda verilmekte olup söz konusu formülün işbu pazar analizi kapsamında uygulanması fiyat sıkıştırması yükümlülüğünün bir gereğidir:

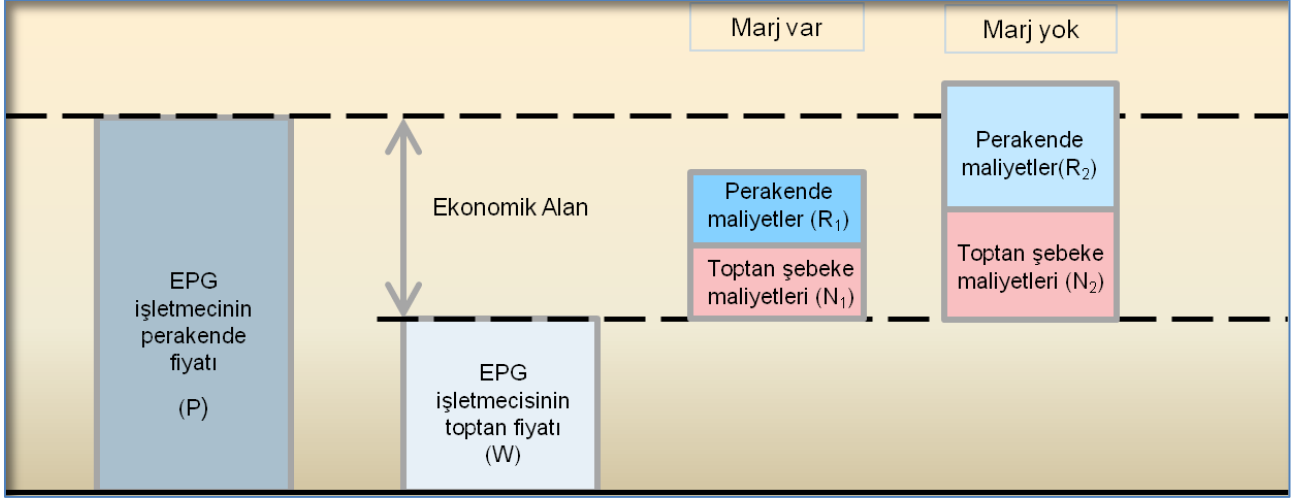
$$P \geq W + N + R$$

P: Etkin Piyasa Gücüne Sahip İşletmecinin perakende fiyatı

R: Alternatif işletmecilerin perakende maliyetleri

W: Dikey bütünleşik işletmecinin perakende ürün sunumunda kullanılacak toptan ürününün düzenlenen fiyatı

N: Alternatif işletmecilerin diğer toptan şebeke maliyetleri

Bu çerçevede, fiyat sıkıştırması yükümlülüğü kapsamında usul ve esasları Kurum tarafından belirlenerek gerçekleştirilecek fiyat sıkıştırması testi sonrasında fiyat sıkıştırması tespit edilirse, Kurumun makul bir süre vererek EPG'ye sahip işletmeci olan Türk Telekom'dan fiyat sıkıştırmasını ortadan kaldıracak şekilde tarifelerini yeniden belirlemesini talep etmesi ve Türk Telekom tarafından Kurumca belirlenen süre içerisinde söz konusu talep yerine getirilmezse, Kurumun Türk Telekom'un ilgili toptan (THK ve TÖS ya da tek başına TS) tarifelerini perakende fiyatları da dikkate alarak fiyat sıkıştırmasını giderecek şekilde değiştirmesi dahil olmak üzere gerekli tedbirleri alması söz konusu olacaktır. Öngörüldüğü üzere, fiyat sıkıştırması yükümlülüğünün getirilmesinin ardından öncül ve/veya ardıl olarak Kurumun ilgili tarifelerin belirlenme ve uygulanma sürecinde müdahil olması, bu yükümlülüğün amacına ulaşması için gereklilik arz etmektedir. Fiyat sıkıştırması yükümlülüğüne ilişkin olarak; usul ve esasların tanımlanması ile süreç içerisinde gerekli müdahalelerin yerinde ve zamanında yapılması önemli olup, bahse konu tedbirlerin uygulanması ilgili pazarda etkin rekabetin tesisini sağlayabilecektir.

Fiyat sıkıştırma testine ve yapılacak analizin detaylarına ilişkin olarak belirlenecek usul ve esaslar saklı kalmak kaydıyla, Türk Telekom'a getirilen fiyat sıkıştırması yükümlülüğü kapsamında yapılacak olan fiyat sıkıştırması testi Türk Telekom tarafından Kuruma iletilecek aylık (tarife ve kampanyalara ilişkin gelir, trafik, abone sayısı, vb bilgiler içeren) raporlar doğrultusunda öncelikle ve kural olarak perakende seviyede "en önemli tarifeler"³ baz

³ 'En önemli tarifeler', EPG sahibi işletmeci için ciddi bir gelir kaynağı teşkil ettiği ve/veya ciddi sayıda son kullanıcıya hitap ettiği tespit edilen ya da öngörülen tarifeleri, kampanyaları, indirimleri ve birlikte satış uygulamalarını ihtiva etmekle beraber hangi tarifelerin bu kategoriye gireceği Kurumca belirlenecek Usul ve Esaslar çerçevesinde belirlenecektir.

alınarak Kurum tarafından aksi karar verilmedikçe en geç üç (3) ayda bir gerçekleştirilecektir. Söz konusu fiyat sıkıştırması yükümlülüğü kapsamında yapılacak fiyat sıkıştırması testine tâbi tutulacak erişim hizmetlerinin söz konusu hizmetten yararlanacak olan işletmecinin bu yolla hizmet sunacağı abone sayısı başta olmak üzere ilgili parametreler bakımından belirli (makul) bir etkinlik düzeyi ve ölçüğe ulaşması ön şart niteliğindedir.

Bu çerçevede, işbu pazarda etkin piyasa gücüne sahip Türk Telekom, fiyat sıkıştırması yükümlülüğüne ve konuya ilişkin detayları içeren usul ve esaslara aykırılık içeren toptan ve perakende seviyede tarife ve kampanyaları uygulamamakla yükümlüdür. Yükümlülük gereği yapılacak fiyat sıkıştırması analizine ilişkin olarak, Kurum alternatif STH işletmecilerinin THK ve TÖS ya da tek başına TS üzerinden perakende pazarda rekabetçi tarifeler geliştirebilmelerini sağlayacak usul ve esasları belirlemeye, uygulamaya ve aykırılık halinde gerekli yaptırımları tesis etmeye yetkilidir.

İletişim Bilgileri

Adres : Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu,
Yeşilırmak Sokak, No:16, 06430 Demirtepe, Ankara

Telefon : 0 312 294 72 38, 0 312 294 70 65

Faks : 0 312 294 71 65

E- posta : hbasaran@btk.gov.tr, mileri@btk.gov.tr